

Slovenski List.

Neodvisno slovensko krščanskosocijalno glasilo.

Štev. 38.

V Ljubljani, v soboto 23. septembra 1899.

Letnik IV.

„Slovenski List“ izhaja v sobotah dopoldne. — **Naročnina** je za vse leto 4 gold., za pol leta 2 gold., za četrt leta 1 gold. Vsaka številka stane 7 novč. — **Dopisi** pošiljajo se uredništvu „Slov. Lista“ — **Nefrankovani dopisi** se ne sprejemajo; rokopisi se ne vračajo. — **Naročnina, reklamacije in oznanila** se pošiljajo upravništvu „Slov. Lista“. Uredništvo in upravništvo sta v Ljubljani, **Gradišče štev. 15**. Uradne ure od 9—12 ure dop. — **Oznanila** se računajo po navadni ceni.

Dr. Tavčar in notranjski oderuhi.

Ljubljanski knezoškof dr. Jeglič je v letošnjem predpustnem pastirskem listu svaril pred raznimi grehi, mej drugim tudi pred oderuštvom. Zdi se nam, da je pred grehom svariti škofovska dolžnost. Imenoval ni škof v svojem listu niti oseb, niti krajev, katere posebno zadeva pridiga o oderuštvu, in zato mora vsak pametni človek reči, da se zoper tako pridigo ne more nihče pritoževati; kdor protestuje, ta le sam sebe izda, da je res kriv.

Dr. Tavčar je pa začutil potrebo, da se je podal na Notranjsko mimo Cirknice v Stari Trg pri Ložu, tja je zvalil na osebno vabilo notranjske obrtnike, gostilničarje in trgovce ter je ondi na shodu v svojem in njihovem imenu odločno in slovesno protestiral zoper škofovo pridigo. Rekel je dr. Tavčar, da je pravljico o odiranju kmeta zanesel med svet škof, dalje, da škofa o tem sploh nihče ni prepričal, ampak je hotel že naprej brez vsakega dokaza prepričati biti, in da škof svoje svete dolžnosti ne izpolnjuje, ker ni imenoval ne krajev, ne oseb. Sploh je dr. Tavčar popisal trgovce kot najbolj nedolžne ovčice, ki še nikdar niso nikomur vode skalili, in gotovo je v prvi vrsti v mislih imel notranjske trgovce, katere je bil sklical na shod. Ker je bilo tedaj pri trgovcih, in zlasti pri notranjskih trgovcih, že od nekdanj vse v najlepšem redu, in ker so ljudi začeli prav za prav odirati le župniki s temi prokletimi konsumnimi društvi, zato je tudi trgovec Petsche iz Starega Trga, sin znanega (!) Petscheta, ogorčen vskliknil na trgovskem shodu v Ljubljani: „Našim nasprotnikom je vsako sredstvo dobro, da nas počrniijo, da nam ukradejo pošteno ime. Mej drugimi obrekovanji trdi, da trgovci in obrtniki ljudstvo odirajo in da so trgovci in obrtniki krivi, da je bilo prodanih obilo kmetijskih domov“.

In dr. Tavčar je govoril na zgoraj omenjenem shodu v Starem Trgu pri Ložu (govor ponatisnemo iz 180. številke „Slov. Naroda“, kjer ga je priobčil dr. Tavčar dobesedno) takó-le: „Verujte mi, da bodo ti duhovniki tudi gospodarsko organizacijo v svoji roki vedeli tako zasukati, da jim postane molzna krava, ali pa vsaj molzna koza. (Klici: res je.) A vzlic temu kriče dandanes ti poštenjaki na vse kriplje, da si mi drugi polnimo žepe, da vsi drugi stanovi odirajo slovenskega kmeta, in da je tega kmeta odiral posebno tudi naš ubogi trgovec na deželi, ki je že do sedaj komaj, komaj živel! Na tem mestu moram izreči slovesen in odločen protest! Pravljico o tem odiranju je zanesel med svet med drugimi tudi naš vladika, — ki navadno ne poklada na tehtnico gostih svojih besed, — češ, da je bil komaj leto dni v deželi, pa so ga že prepričali o tem, da je naš ubogi trgovec na deželi kruto in neusmiljeno odiral revnega kmeta. Kdo je visocega gospoda prepričal, tega nam ni povedal; prej kot ne so ga prepričali, ker je Njega milost že naprej hotela prepričana biti. Če se pa iz tako odličnega mesta izreče sramotilno obdolženje celega stanu, potem je Njega knezoškofja milost imela sveto dolžnost, objaviti kraje,

kjer se je tisto neusmiljeno odiranje godilo, imenovati je imel osebe, katere so nečloveško to odiranje vpričarjale. (Živahno pritrdjevanje in ploskanje.) Gospod knezoškof pa ni imenoval ne krajev, ne oseb, in zategadelj sem skoraj prepričan, da je Njega milost zamenjal trgovce z župniki, ki so v svojih farah denar po 12% razposojali, posebno v krajih, kjer je vino ceno, laško olje pa drago! (Burno ploskanje in občna veselost.)“ —

To ploskanje nam priča, da je dr. Tavčar s hujskanjem dosegel zaželeni namen. Podkuril je strasti. Sedaj pa vprašamo mi: Kdo je zanesel med svet „pravljico“ o notranjskih oderuhih? Kdo je ta Petschetov nasprotnik, ki je ukradel trgovcem pošteno ime, in zlasti notranjskim gostilničarjem in trgovcem? Na kateri grmadi naj notranjski trgovci in obrtniki sežgo — človeka, ki si je kaj takega predrznil, da jih je javno razbobnal za oderuhe in sleparje?

Leta 1885. je izdal dr. Ivan Tavčar, odvetnik v Ljubljani, (prav isti dr. Ivan Tavčar, ki je zadnji mesec govoril na starotrškem shodu), po družbi sv. Mohorja v Celovcu knjigo z naslovom „Slovenski Pravnik“. V tej knjigi, ki je prišla med slovenski narod v tisočih in tisočih izvodov, čitamo na 343. strani, kjer je govorjenje o sklepanju pogodb po pivnicah, od besede do besede to-le: „Ta bolezen razsaja posebno po Notranjskem. Tam ima skoraj vsaka vas svojega oderuha, ki dere sovaščane s tem, da jih sili v trde kupčije z lesom. Tak „poštenjak“ ima vselej svojo gostilno. V njo vabi revnega kmeta, ga napaja s slabo pijačo, ter mu daje prav močno osoljeno, staro meso, tako, da morata tisti, ki si je s to „slanino“ napolnil želodec, še bolj piti. Kadar se je vjeti ptiček najedel in toliko napil, da ga komaj nesó noge, približa se mu gostilničar, ter ga s sladkimi besedami opozarja na to, da ima še lepe gozdove, in da bi njemu — gostilničarju — prav lahko prodal kaj lesa. Pijanemu kmetiču, ki v svoji omamljenosti ne ve, kaj počenja, napnó se oči, in vesel je sladkih besed, ki mu jih daje bogati oštir. Takoj je pripravljen k vsaki kupčiji! Zviti gostilničar, ki dobro pozna svojega moža, odgovori, da lesa za sedaj še ne potrebuje, da ga bo pa v dveh mesecih gotovo potreboval. Če bi se mu tedaj za stalno obljubilo, da bo les po preteku dveh mesecev gotovo prejel, sklenil bi pogodbo. Pijanček obljubi, da bo les po preteku dveh mesecev gotov. Oštir pravi, da bi rad imel kaj varnosti, ter predlaga, da naj se pogodba sklene tako, da bode kmet, če bi po preteku dveh mesecev lesa ne pripravil, plačati imel kazni 100 gld., in povrniti dvojno aro. Pijani kmet je z vsem zadovoljen. Pogodba se tedaj sklene proti kazni in oštir, ki dobro ve, da nasprotnik pogodbe o pravem času spolniti ne bo mogel, odšteje prodajalcu prav visoko aro, od katere potem še precejšen znesek koj v gostilni zapije. K pogodbi sta se poklicala dva svedoka, dobra oštirjeva prijatelja, ki prevzameta nalogo, potem v pravdi pričevati, da se njima prodajalec ni videl toliko pijan, da bi pri sklepanju pogodbe ne bil vedel, kaj je počel.

Po preteku dveh mesecev se vse tako zgodi, kakor je prekanjeni gostilničar pričakoval. Ubogi kmetič, ki ima v svojih gozdih že tako malo lesa, ki bi ga sekati smel, ne more pripraviti vsega lesa: pogodbe torej ne more spolniti v pravem času. Kakor blisk je oštir pri sodnji ter toži, da naj se mu gledé na to, da se pogodba ni spolnila v dogovorjenem času, prisodi kazni 100 gld. in dvojna ara. Toženi, ki si v svojem obupu pomagati ne ve, niti k obravnavi ne pride. Gostilničar ga „kontumacira“, ter dobi razsodbo, kakor jo je v tožbi zahteval. Znano je, da so po tem potu obojatega posameznika po notranjskih vaseh, in tudi znano, da so ravno zavoljo teh oderuhov z lesom ubožale cele vasi po Logaškem in Cirkniškem okraju.“ — Takó dr. Tavčar!

Dokazali smo z današnjim člankom:

- 1.) Kdo je zanesel med slovenski svet „pravljico“ o notranjskih oderuhih;
- 2.) Kdo je „nasprotnik“ notranjskih trgovcev in obrtnikov, ker jim je vzel „pošteno ime“;
- 3.) Da je dr. Tavčarju spomin v zadnjih 14. letih opešal, jako opešal.

Vodstvu katoliško narodne stranke v premišljevanje.

(Dopis od štajarsko-hrvaške meje.)

Sprejmite, cenjeni gosp. urednik, naslednje vrstice v „Slov. List.“ Zameriti se utegnate pri nekaterih, ali, Vi storite s tem dobro delo, in to je glavna stvar. Evo, par odkritih besedij!

Kakor znano, imamo Slovenci tri dnevniške: „Slov. Narod“, „Slovenca“ in „Edinost“. „Narod“ je bil svoj čas ustanovljen kot vseslovenski dnevnik. Od tega lista sedaj takó obirana in s prostaškimi priimki počesčevana črna garda duhovnih patrijotov slovenskih stala je ob zibeli lista. Tudi časnik ima svojo usodo. Faktum je, da imata nad tem listom sedaj neomejeno oblast dr. Tavčar in Malovrh. „Edinost“ služi skoraj izključno potrebam Primorja. Ta list je v obče lojalen proti duhovščini, in kot slovenski patrijotični list ne more biti drugačen, kajti s slovensko duhovščino stoji in pade Slovenstvo na celi periferiji. — „Slovenec“, dnevnik, izhajajoč v Ljubljani, je služil dosedaj kot glasilo katoliško-narodne stranke na Kranjskem.

Tri dnevniške imamo, a nobenega ne, o katerem bi lahko rekli: to je naše osrednje vseslovensko glasilo. A ravno tega si želimo, ravno centralnega slovenskega glasila potrebujemo. In tako osrednje vseslovensko glasilo postani dnevnik „Slovenec“.

Svoj čas smo se nadejali, da bode „Narod“ postal vseslovensko glasilo, ker je pa zadnja tri leta padal in padal vedno bolj v smer liberalno kapitalistiško ter se odtujil popolnoma stališču vseslovenskemu, zagovarjajoč jedino le oportunističko politiko kranjske Tavčarjeve stranke, je „Narod“ svoj poklic popolnoma zgrešil. Ali, ker mi potrebujemo vseslovenskega glasila, zato je pa naša želja, da prevzame to nalogo „Slovenec“. V to pa mu treba reorganizacije v uredništvu. Naglašamo pa: načela, katera zastopa „Slovenec“, so prava, ogromni večini skupna, treba mu le raznovrstneje, zanimivejše vsebine in po-

polnosti, tako da nam bo nadomeščal vsak nemški list.

Katoliško-narodna stranka na Kranjskem je zadnja leta razvijala živahno gospodarsko in socialno-politično delovanje. To delovanje vplivalo je tudi preko deželnih mej, in, ako stojimo v celi Sloveniji sredi organizatoričnega dela v prid slovenskemu delavcu, kmetu in obrtniku, je to zasluga katol. narodne stranke, od katere je izšel prvi resni impuls. Marsikak hipni nespeh je tu pričakovati, ali končno bode to delo spojilo vseslovensko ljudstvo v organično celoto in potem se bomo še le čutili kot narod, potem še le smemo pričakovati vidnih uspehov glede naših narodno-političnih postulatov.

Pohvalno moramo omenjati to nemalo trudoljubnost kat. narodne stranke na socialno-političnem in ekonomičnem polju, a nemalo se čudimo, da je pri tem deloma zanemarjala organizacijo svojega časništva. Ni treba naglašati, ker je obče priznано, da dobro organizovano časništvo v najvišji meri podpira stremljenje stranke, ji pridobiva novih pristašev in jo bodri k večji delavnosti. „Slovenec“ je sicer zadnja leta nekoliko napredoval, ne pa toliko, kolikor je stranka vglobila in razširila svoje delovanje.

Tu se je dosti zanemarilo in treba je popraviti, kar se je zamudilo. Radi priznamo, kar je dobrega; list je dober glede gospodarskih zadev, v tem oziru ga ne prekaša noben slovenski časnik, pomanjkljiv pa je z ozirom na male novice, glede telegramov, feljtona in aktualnih političnih člankov. Točnost, vsestranost in zanimivost zahtevamo od dobrega političnega dnevnika, a to pri najboljši volji ne moremo trditi o „Slovenecu“. Radi priznamo, da se sem ter tja najdejo izborni članki in feljtoni v tem listu, a to so le „rari nantes in gurgite vasto.“ Vse to kaže, da se dobe lahko dobri sodelavci, samo — organizacije, ali, če hočete, reorganizacije treba v uredništvu in v poročevanju. Gosp. kanoniku Kalanu kot gl. uredniku „Slovenca“ vsa čast, — toda — brez zamere — on ne zna vsega in ne zmore vsega. Dnevnik potrebuje, ako hoče biti dober, precejšnega in dobrega uredniškega aparata in tega nedostaja „Slovenecu“. Povpraševal sem večkrat od strani, kaj je krivo stagnaciji v uredništvu „Slovenca“, in zvedel sem, da so nekatera stara kopita okoli „Katol. tiskovnega društva“. Tu se mora energično podregati, brez pardona! Stvar je prva, brez ozira na osebo, in naj je ta še tako častljiva in v družih ozirih zaslužna. Moja želja je, in prepričan sem, da govorim iz srca devetim desetimam krščansko-mislečega razumništva, da postani „Slovenec“ vseslovensko glasilo, in sicer glasilo, ki se bode lahko merilo tudi z inostranimi večjimi časniki glede kvalitete. Kdor tedaj zavira razvoj „Slovenca“ v tem smislu, tisti se udaj dobri stvari v prid. Jaz sem prepričan, da je reorganizacija lahko izpeljiva, samo nekoliko še treba žrtvovati za izpolnitev uredništva, poskrbeti treba za gibčne sotrudnike in poročevalce, vse te žrtve se bodo pa bogato obrestovale s pomnoženjem naročnikov, inseratov itd. Največ koristi bode pa imela stranka sama, ker se dvigne s tem njen ugled. List dela stranko!

Vprašam: Zakaj šteje nekaj klika Tavčar-Malovrh, dasi so nje pristaši na Slovenskem v ogromni manjšini? Samo zato, ker je „Sl. Narod“ glede dnevnih novic, glede telegramov in feljtonov bolje preskrbljen nego „Slovenec“. Zato ima celo v onih krogih čitatelje, katerim se v dno duše gabi pisava in smer tega lista. Ko berem, da ta ali oni dela proti razširjanju in čitanju „Naroda“, si vselej mislim: čemu to? Skrbite, da bo „Slovenec“ v vsakem oziru bolje preskrbljen, kakor „Narod“, in ta nečedni list bo kmalu na suhem in tam, kjer ležati zasluži.

Ne bom več besedij zgubljal glede „Slovenca“. Ta list postani veliko vseslovensko glasilo. Prepričan sem, da bodo vsi domoljubi, katerim ni krščanstvo, slovanstvo in demokratstvo gola fraza, s peresom in naročevanjem podpirali tak list. Gospodarjev „Slovenca“ in „Katoliške tiskarne“ pa je naloga, iti nemudoma na delo. Saj so vsi predpogoji tu: dobro založena

tiskarna, gmotna sredstva, mnogo večjih močij, čemu tedaj cincanje?

Ker sem že pri besedi in sem vzel gospode od kat. narodne stranke v „žehto“, naj še izpregovorim par besedij glede reprezentance katol. narodne stranke v deželnem zboru kranjskem.

Pri vsaki stranki bi moralo veljati načelo, da postavi na eksponovana politična mesta najboljše politične moči. Pri katol. narodni stranki pa so kakor nalašč narobe napravili. Noben pristaš kat. narodne stranke ne more trditi, da so dež. poslanci te stranke najboljše njihove glave. Tudi najdelavniši niso. So pač častivredni možje, vender, razun kanonika Kalana in še par drugih, so vsi prepohlevne ovčice, ki delajo samo veselje paševanju dr. Tavčarja in barona Schwegla. Take opozicije si slovensko-nemška zveza v dež. zboru le želi. Zamera gori ali doli, vprašam vender: kakšno korist ima stranka ali kranjska dežela, ako sedita (v pravem pomenu besede) — kanonik Kajdiž ali župan Košak v zbornici? Še marsikatera pikra beseda mi sili v pero o nekaterih drugih, katerih ni videti ne na shodih, ne pri narodnem delu. Tudi tu je treba reorganizacije in amputacije. Nisem poklican, delati reklame za kogarkoli, ali, kar je res, je res! Malo požrtovalnosti, malo zatajevanja in malo političnega pogleda kaže stranka, katera za svoje najodličnejše, najbistroumnejše in najagilnejše moči nima mesta v deželni zbornici, kjer kot opozicijska stranka potrebuje najboljše moči. Mislite li, da bi dr. Tavčar, ta površni politikar in največji politični frazár, igral tako odlično ulogo v zbornici, da mu stojita nasproti poleg Kalana tudi agilni dr. Krek in blesteči govorniški talent, bistroumni dr. Šušteršič? Potem bi bilo drugačno življenje v zbornici in romantikar dr. Tavčar bi našel svojim frazam primerno mesto.

Naglašam, da teh vrst nisem pisal zato, da bi se komu laskal, še manj, da bi žalil, jedino le dobri stvari v korist, in, če bode treba, bom pa še — to se pravi, ako mi bode dali v listu prostora. Brez zamere!

Jeden od „črne garde“.

Politiški pregled.

V gosposko zbornico je imenovanih 24 novih članov. Mej njimi ni nobenega Jugoslovana!

Delo za Velikonemčijo se mej avstrijskimi Nemci razširja sosebno med srednješolsko mladino. Ob začetku tekočega šolskega leta je znani nemškonacionalni šaljivi list „Scherer“ priobčil oklic, da o tej priliki izda posebno izdajo za srednješolska dijaška društva. To priznanje, da so po avstrijskih srednjih šolah skrivna dijaška nemškonacionalna društva, je nekaj vredno, ker se to od merodajnih faktorjev rado taji. Prišlo je pa še nekaj drugega na dan: Listi iz „Reicha“, katerim je v Avstriji odvzet poštni debit, romajo v velikih zabojih na nepolitična društva avstrijskih Nemcev, odkoder se pod roko oddajajo naročnikom. Tega seve vlada ne vidi.

Goessijada. V Pierisu so odkrili spomenik cesarici Elizabeti ob navzočnosti raznih goriških in tržaških društev. Vlado je poslal grof Goess na slavnost zastopat c. kr. vladnega koncipista, torej uradnika na najnižji stopinji konceptnega uradništva. Ta čin grofa Goessa so na slavnosti visoki dostojanstveniki duhovskega, vojaškega in posvetnega stanu čudno gledali, čas bi pa bil, da obrnejo taki čini grofa Goessa nase tudi pozornost osrednje vlade.

Prijazni sosede. „Rimska Tribuna“ pripoveduje odkrito, da je laški general Del Verme z oficirji obiskal po leti Trst, Kras in okolico, Ljubljano, Bled, odkoder se je čez Pontebo vrnil v Italijo. To so bili menda tisti gospodje, ki so nemoteni delali načrte po slovenskih gričih.

„Zarota“ na Srbskem. Pravda proti Kneževiču in radikalnim vodjem se bliža koncu. Kneževič je svoje izpovedi zopet presuknil ter je izjavil, da je dolžil obtožene radikale le radi tega, ker se mu je reklo, da s tem sebi reši življenje. Ž njimi ni imel nobene zveze. Sedaj so pa dobili neko ženo Milinkovič, ki je pripravljena povedati razne podrobnosti o „zaroti“.

Kraljica Natalija pisala je svojemu sinu kralju Aleksandru pismo, ki je v Srbiji izzvalo veliko senzacijo. Nesrečna kraljica-mati svetuje sinu, da zapusti sedanjo pot in se oslobodi težkih vezij svojega očeta Milana, ako hoče rešiti sebe in prestol.

Iz Nemčije so vrgli zopet dva češka delavca Jana Sypko in Ant. Pillerja. Celih trideset ur nista smela nič jesti in piti. Nemška kultura!

Francija. Dreyfus pomiloščen! Svobodo mu je dalo vsled različnih uplivov francosko ministerstvo. Dreyfus je že iz Renesa odpotoval, prej pa je umaknil svojo zahtevo po novi reviziji. S tem je pokazal, da se vender-le čuti krivega. Prost je, a obsodbe, ki mu je dvakrat pritisnila pečat izdajalstva, ni zbrisal. Dreyfus bode moral plačati ogromne procesne stroške. — Francoze razburja sedaj nova obravnava. Kakor v Belem Gradu, stoji tudi v Parizu pred državnim sodnim dvorom 22 odličnih rojalistov in antisemitov kot članov „zarote“, katero si je vlada sama izmislila, da se iznebi v prvi vrsti sitnega popularnega Derouléda. Guérin se je s svojo trdnjavo udal. Prišel je mirno iz zabarikadirane hiše v ulici Charbol ter se pustil mirno aretovati. „Slovenski Narod“ se srčno ogreva za komedijo francoske vlade.

Domače novice.

Cesar na Koroškem. Dne 16. t. m. je prišel cesar k vojaškim vajam na Koroško, kjer ga ni bilo že 14 let. Sosebno slovesen je bil vsprejem v Celovcu. Cesar je čul tudi mnogo „živijo“-klicev krepkih slovenskih mož. Videl je, da tudi na Koroškem še živi Slovenec. Zvečer so pri bakljadi nemški nacionalci tako tulili „Heil“! da so prevpili „Hoch“! klice. Pri avdi-jencah je cesar spodbudne besede govoril duhovščini, katero je pozival, naj tudi nadalje uporablja svoj vpliv pri prebivalstvu v korist avstrijskega patriotizma. Govoril je tudi s slovenskima poslancema Grafenauerjem in Murijem. Dne 20. t. m. se je odpeljal v Meran. Tu se je pripetila nezgoda. Konji cesarjevega voza so se splašili. Cesar in nadvojvoda sta skočila iz voza, ne da bi se bila kaj poškodovala.

Osebnosti. Jutri praznuje v Novem Mestu zlato mašo P. Lud. Hrovat, znani slovenski pisatelj. Še mnoga leta! — Župnik v Slavini č. g. Ivan Sajovic je imenovan ljubljanskim kanonikom. — G. Fr. Komatar imenovan je suplantom na ljubljanski drž. višji realki. — C. kr. direkcija drž. železnice je imenovala g. Ljudevita Demetra Jereba c. kr. vežbenikom. — Drugo učiteljsko mesto na višji mestni deklški šoli v Ljubljani je dobil g. učitelj Anton Sitsch v Št. Vidu nad Ljubljano.

Z mariborskega zaupnega shoda. S shodom, katerega smo že omenili v zadnji številki, se je za Slovenstvo na Spodnjem Štajarskem pričela nova doba, ako se bodo s požrtovalnim delom shodovi sklepi tudi resno in nujno izvajali. Sklenilo se je, izvoliti odbor peterih mož, ki bode preskrbel razlago in izdajo pravil Raiffeisnovih posojilnic in navodilo za njihovo ustanovitev, ter bode ustanovljanje takih posojilnic širil. Sklenilo se je dalje, ustanoviti zvezo kmetijskih zadrug spodnještajarskih, ki bode stopila v dotiko z „Gospodarsko zvezo“ v Ljubljani. S pomočjo „Gospodarske zveze“ se bode v Mariboru ustanovila poslovna pisarna. Dalje se napravi v Mariboru zadružno skladišče. Za delavska društva na Spodnjem Štajarskem se bode ustanovila „Zveza nepolitičnih društev katoliških delavcev“. Shod je priporočil krščansko-socialno slovensko časopisje. — „Slov. Narod“ je prinesel članek, poln podlosti, v katerem imenuje načrte mariborskega shoda nesrečne. Po jedni strani smeši stajarce, ker so se začeli gibati na gospodarskem polju, (ljublanski „Narodovci“ ne store za narod na tem polju ničesar!), po drugi strani bi pa rad trgovce nahujskal in zanesel kranjski razpor na Štajarsko. Umevno je, da se mu to ne bode posrečilo, ker štajarci dobro poznajo „Narod“, še bolj pa njegovega urednika — Malovrha.

Glas krščanskega ženstva se je slišal tudi na zaupnem shodu, katerega so nekateri štajarski rodoljubi dne 14. t. m. sklicali v Maribor. Na shodu je govorila gospdč. F. Štupca ter je po navdušenem govoru stavila resolucijo: „Trdna organizacija slovenskih krščanskih žen je v poboljšanje socialnih razmer pri nas po vsem slovenskem delu Štajarske, kakor tudi v procvit narodnih teženj, neobhodno potrebna“.

Mihaelovo nedeljo, dne 1. oktobra, bode proslavila „Slovenska krščansko-socialna zveza“ s tem, da se udeleži dopoldne z zastavo sv. maše v nunski cerkvi, zvečer pa priredi v veliki dvorani „Katoliškega Doma“ svojim članom družbinski večer brez vstopnine. Na vzporodu so komični prizori, petje, godba, izvirna igra dr. Kreka in prosta zabava.

„Kdor išče, ta najde“. Pod tem naslovom je „Slov. Narod“ priobčil nedavno notico, v kateri je na dolgo in široko pripovedoval, kako je bil na teden dni v zapor obsojen „mladi Štef“, sotrudnik zloglasnega „Dihurja in tajnika kršč. soc. zveze“, ker je „razžalil“ pri procesiji znano Nežičevko. Noče pa sporočiti „Narod“ svojim zvedavim bralcem, da je bil mladi Štef pred tednom v istej zadevi od deželne sodnije v Ljubljani popolnoma oproščen. Prav neprijetno presenečenje je pa doživel dr. Kušar, ki je zagovarjal tožnico, ker je odšel izpred sodišča z jednako dolgim nosom, kakor ona.

Društveni shod priredi jutri „Slov. katol. delavsko društvo“ ob 6. uri zvečer v društvenih prostorih v „Katoliškem domu“ v Ljubljani. Delavci, pridite v obilnem številu!

„Novi List“ v Trstu je ponatisnil naš članek „Slovenskim ženam in dekletom“ ter pristavil, da je njega vsebina tako velevažna za ves naš narod, za vse naše ženstvo, da bi bilo hasnjivo, ne le ponatisniti ga v vseh slovenskih listih, marveč celo v posebnem izdanju in ga razposlati po vsem Slovenskem.

Občinski svet ljubljanski je v svoji zadnji seji dne 19. t. m. protestiral proti postopanju mestne oblasti v Celju o priliki izgrediv proti Slovincem ter poslal na praškega župana Podlipnega brzojavko, s katero izraža ogorčenje nad degenerovano nemško kulturo, ki je kršila obizletu čeških dijakov na Slovensko gostoljubnost s surovimi napadi. Župan Hribar je v svojem govoru ob enem grozil z mestno policijo tistim Slovincem, ki bi si upali postaviti se proti nemškim izzivanjem. Najzanimivejša je bila debata o podpori uršulinski šoli, ki je na povelje mestnega zdravstvenega sveta zboljšala zdravstvene razmere v šoli in je prosila, naj ji obč. svet stroške povrne. Občinski svet pa ni imel pred očmi, da ta šola mestu odvzame ogromne izdatke za mestno dekliško šolo, in je prošnjo odbil. — Radi zadnjih občinskih volitev se bode moral občinski svet zagovarjati pred upravnim sodiščem.

Slovensko gledališče. O slovenskem gledališču prinašamo danes daljši članek. O otvoritveni predstavi (narodna igra „Vaški podobar“) in o današnji („Potovanje gospoda Fajdige“) spregovorimo prihodnjič. Jutri zvečer se zopet igra lepa narodna igra „Vaški podobar“. Z obilnim obiskom naj se pokaže, da si občinstvo želi dobrih narodnih iger!

Potočnikova slavnost. Stoletnico rojstva slovenskega pesnika Blaža Potočnika so Slovenci slovesno praznovali preteklo nedeljo v Št. Vidu nad Ljubljano, kjer je Potočnik župnikoval na 40 let. Slavnost je priredila šentvidska „Čitalnica“, katero je pokojnik ustanovil; pridružilo se ji je mnogo slovenskih društev s šestimi zastavami. Govor v cerkvi je imel č. g. dr. Andrej Karlin, ki je vneto opozarjal mnogobrojno ljudstvo na zlati nauk Blaža Potočnika: „Kdor hoče živeti in srečo imeti, naj dela veselo, pa moli naj vmes — ker prazno je delo brez žegna z nebes.“ Na grobu Blaža Potočnika je govoril čast. g. dr. Anton Medved iz Maribora navdušeno slikajoč Potočnika, kot vnetega duhovnika in narodnjaka, cerkvenega pisatelja in pesnika. Pevsko društvo „Ljubljana“ je pélo na grobu. Popoldne vsled naliva ni bilo ljudske veselice, pač pa se je vršila „Beseda“ v „Čitalnici“, kjer sta pela zbor „Šišenska Čitalnica“

in „Ljubljana“, predsednik šentvidske „Čitalnice“ Arhar je imel lep govor, potem pa so se predstavljale žive podobe s prizori iz Potočnikovega življenja. Naposled se je igrala „Županova Micika“. Navdušenje je bilo splošno in prav nič se ni poznalo, da je nadučitelj Žirovnik v Št. Vidu nasprotoval proslavi duhovnika — rodoljuba.

O pokojni učiteljici Stein smo prejeli dva dopisa, ki pokojnico hvalita kot blago dušo in trdita, da, če je koga ovadila, je storila le zato, ker pregreškov mladine ni puščati nekaznovanih. Ti nazori so sicer nekoliko strožji, kot oni prvega poročevalca, a mi jih priobčujemo, ker je mogoče, da Stein res ni imela slabega namena, ampak se je še potegovala za „Slov. planinsko društvo“.

Hrvatski gimnazij v Pazinu se je slovesno otvoril 18. t. m. Vpisalo se je v gimnazij 127 dijakov. To število je Italijanom zamašilo usta. V prvi razred italijanske gimnazije se je upisalo 77 dijakov. Od teh je $\frac{2}{3}$ Slovanov in mnogo takih, ki že več let niso videli šole.

Shod na Igu. V nedeljo dne 17. t. m. vršil se je na Igu pri Ljubljani prav dobro obiskan ljudski shod. Govorili sogg.: Gostinčar o škodljivem vplivu liberalizma na gospodarskem polju, Moškerc o gospodarski organizaciji in Evgen Lampe o ljudski naobrazbi. Za novo izobraževalno društvo, ki se sedaj ustanavlja na Igu, se je oglasilo precejšnje število mož in fantov. Tako bode polagoma kršč. soc. ideja zasadila poleg gospodarske organizacije in gmotnega zboljšanja tudi kal splošne ljudske naobrazbe. Dal Bog, da se to kmalu vresniči!

Litijska godba. Jedva leto dni obstoječa godba prostovoljne požarne brambe v Litiji priredi v nedeljo dne 1. pr. m. na vrtu gostilne pri „Virantu“ koncert. Pričetek ob 4. uri popoldne. Vstopnina 20 kr. za osebo. V slučaju zelo neugodnega vremena zvrši se koncert v notranjih gostilniških prostorih oziroma se preloži na prihodnjo nedeljo. Želeli bi, da se tega koncerta ljubljansko občinstvo mnogoštevilno udeleži.

Krojaška zadruga v Gorici ima že veliko, krasno in bogato založeno prodajalnico v goriški Gosposki ulici. Ljubljanskim krojačem, ki vzdihujejo, bodi to vzgled, kje je treba poprijeti za delo.

Drobne novice. Na tukajšnjo nižjo gimnazijo so se vpisali letos 303 učenci. — V gimnazijo v Kranju je vsprejetih 473 dijakov. — V Smartinu na Paki se je ustanovila Rajfeiznovka in kmet. zadruga. — Dne 15. t. m. je požar v Šmerčah pri Rožeku upepelil 14 poslopij. Vojaška godba je imela ondi spravljena godala, katera je ogenj uničil. Cesar je dal pogorelcem 3000 gld. podpore. — Precej močan potresni sunek smo čutili v Ljubljani pretekli ponedeljek ob 6. uri 15 minut zjutraj. — Mlekarsko zadrugo so ustanovili v Kolovratu. — V Dolenčicah pri Kranju si je zabodla nož v srce 70letna Marija Ažbe. — Vrat si je prerezal 63letni Ivan Jerman iz Terbovelj ter je v tukajšnji bolnici umrl. — Pri volitvah v okrajni šolski svet v Slovenski Bistrici so zmagali Slovenci. — Shod v Laškem imata jutri drž. poslanec vitez Berks in dež. poslanec dr. Serbec.

Mestne elektrarne in mestnega vodovoda pisarne in skladišča nahajajo se od 21. t. m. v drugem nadstropju „Mestnega Doma“, vhod iz Strelških ulic.

V Celju bodo jutri zopet vihrale frankfurtarice. Župan Stieger poziva meščane, da pokažejo svoje „ultra-nemštvo“.

Skladišče v Sinči Vasi. Slovenska zadruga je kupila v Velikovcu hišo blizu Sternwirta, kjer otvori podružnico. Glavno skladišče, katerega stavba vrlo napreduje, se otvori sredi oktobra.

Shodi na Koroškem. Jutri je kmetijski shod v Št. Štefanu ob Zilji. — Dne 1. oktobra je shod pri sv. Grobu ob Pliberku.

Slovensko godbo dobe tržaški Slovenci. Snujejo jim jo slovenski mladeniči.

Iz Zagorja se nam piše z dne 20. septembra: „Klerikalni zmaj“ je bil že ubit, pa se je zopet oživel. Kar je liberalnega, namreč Nemčurji, „Sokol“ in mokrač, vse zopet trepeti. Naše „Delavsko stavbeno društvo“ je kupilo

zadnji ponedeljek za 3200 gld. 3500 štirjaških sežnjev stavbenega sveta, na katerem bo začelo precej prihodnjo spomlad graditi delavske hišice. Ta prostor je najlepši v Zagorju. Poskušali so nam izpodbijati kupno pogodbo „prijatelji delavcev“, ki se prištevajo Nemčurjem in „Sokolom“, a ni se jim posrečilo. Prihodnjič Vam bomo povedali, v kaki zvezi sta „Sokolska posojilnica“ in c. kr. poštna hranilnica, kako so „narodnjaki“ pri drugem računu od stroškov odšteli 61 kron, in družega še marsikaj. Slišimo praviti, da Vam je „Sokol“ poslal popravek, češ da ima društvo 50 članov, ne 20. Mogoče je, da imajo toliko imen zapisanih v društvu, a rečeno je bilo v „Slov. Listu“ le, da Medvedova hiša, ne propada zaradi 20 „Sokolov“. Toliko jih je namreč v Medvedovi hiši, kjer je rojstni dom „Sokolov“, posebno nasprotnih. In samo teh 20 „Sokolov“ je tudi le videti pri javnih sokolskih nastopih. Tedaj popravek le priobčite, da bodo ljudje izvedeli, koliko „Sokolov“ je samo na papirju, koliko jih pa dejanski nastopa pri izletih in pri bojkotu Medvedove hiše. (Opomba uredništva. Popravek smo vrgli v koš, ker zagorski „Sokol“ še ne znajo delati popravkov.)

Ruski kurs. Prihodnji mesec se bode odprl brezplačni kurs ruskega jezika po 2 uri na teden. Gospodje, kateri se ga želé udeležiti, naj se blagovolijo pravočasno vpisati v gospoda Schwentnerja knjigarni. Dvorski trg št. 3.

Jeruzalemsko romanje je naslov knjigi, ki jo je spisal profesor bogoslovja č. g. Jožef Zidanšek. V tej knjigi se popisuje potovanje v sveto deželo. Knjiga je pisana poljudno in razumljivo. Obsega 207 strani ter se dobiva v tiskarni sv. Cirila v Mariboru, mehko vezana po 40 kr., trdo po 50 kr. in v platnu po 65 kr. s poštino vred. Čisti prebitek je namenjen družbi sv. Cirila in Metoda.

Responsorije, ki se pojejo pri službi božji, je izdalo lavantinsko cecilijansko društvo. Gg. organistom jih kar najtopleje priporočamo. Dobivajo se pri cecilijanskem društvu in v tiskarni sv. Cirila v Mariboru po 20 kr. s poštino vred.

Razne stavri.

Dvoboj z Wolfom. V „Plzenské Listy“ je napisal Jan Kajner, zidarski pomočnik v Pavlovicah pri Prerovu, Wolfu tako-le: „Veledenjeni gospod! Ker se tako radi bijete in sramotite naš narod, pozivljam Vas tudi na dvoboj. Pa ne na sablje in revolverje, ampak na pesti do smrti. Pričakujem v kratkem Vašega odgovora. S spoštovanjem Jan Kajner, zidarski pomočnik.“

Slovaki v Ameriki so sklenili v Pittsburgu na zborovanju, da ustanove narodni fond za podpiranje preganjanih in stiskanih svojih bratov na Ogerskem in v Avstriji.

Češki napisi na Dunaju. „Slovan“, dunajski časopis, naznanja, da so bile društvene deske ukradene češkim društvom na Dunaji. Čeških napisov na judovskih žganjarnah se niso dotaknili.

Podraženje zdravil. Na Češkem hočejo lekarničarji podražiti zdravila. Za vzrok navajajo sladkorni davek. Podražé pa naj se tako, da bi se cena zdravilu, za katero se rabi sladkor, zvišala za 1 kr. ali 1 vinar. Na ta način bi si gospodje lekarničarji desetkrat nagradili to, kar morajo sedaj za sladkor več plačati. Upanje pa je, da poklicani činitelji ne bodo kar tako priustili, da bi si zato, ker se je sladkor za 6 kr. podražil, pridobikarili na zdravilih po 6 desetih lekarnarji.

Trgovinski minister baron Dipauli je prišel v Prago in okolico pregledat nekatere tovarne. Čehi so ga pozdravljali češki in nemški, Nemci le nemški. V raznih tovarnah so pospravljali, čedili, likali, samo da bi se življenje delavca ministru zdelo raj na zemlji. Po vrhu se je vse svetilo in minister zopet ve le toliko, da se baje tovarnarjem „ne splačuje“. Delavstva in njegovih razmer se Eksclenca ni spomnila. So bile druge skrbi, nego brigati se za siromašne delavce!

V avstrijsko-ogerski vojski je 430.642 Slovanov, mej temi 27.513 Slovencev. Nemcev je 227.230, Madjarov 122.234, Romunov 47.276

in Lahov 13.669. Vsekako so pa pri marsikaterem poslednjih števil všteti tudi slovanski vojaki.

Nadžkofom v Pragi bo imenovan kanonik v Olomucu baron Skrbensky. Skrbensky se je poročil leta 1863., a v duhovnika je bil posvečen leta 1889.

Dunajsko c. kr. vseučilišče je razobesilo sledeči razglas: „Visoki akademski senat je sklenil v svoji seji dne 7. februarja 1898, da so uloge na akademiške urade dunajskega vseučilišča dopuščene jedino le v nemškem jeziku.“

Schulze-jev spomenik. Dne 5. avg. t. l. so odkrili v Berlinu spomenik na čast Schulze-Delitscha, ustanovitelja in dolgotrajnega načelnika samopomočnega gibanja društvenega na Nemškem. Hkrati so tudi proslavljali petdesetletnico ustanovitve in delovanja hranilnic in drugih oblik samopomočnih društev Schulze-Delitschevega načina. Pred 50. leti je Schulze ustanovil v svojem rojstnem mestu Delitschu prvo samopomočno društvo in se nato, izstopivši iz državne službe, ves posvetil organizaciji in ustanavljanju teh društev na Nemškem. Seveda ni bila to prvotno njegova izvirna misel. Prišla je z Angleškega, kjer se je ta smer gospodarske samopomoči pod imenom „cooperation“ že močno razširila. — Zasluga Frančiška Šináčka pa je, da so se podobna društva začela i na Češkem. Prva češka hranilnica se je ustanovila v Vlašimu leta 1858. — Znano je, kako so se visoko razvile češke hranilnice do tega časa. Poskus dr. Fr. Chleboráda (koncem šestdesetih let), da bi organiziral delavce v samopomočna društva po vzgledu angleških, se ni posrečil. Takrat ni bilo med delavci zadostne zavednosti in vse se je razbilo ob notranje prepire in nepoštenost nekaterih posameznikov.

Dnevna bolnih dijurnistov. Pravosodni minister je izdal dne 2. t. m. vsem podrejenim uradom naredbo, da je odslej vsem stalno nameščenim dnevičarjem (dijurnistom) in pomožnim slugam (paznikom v kaznilnicah) tudi v slučaju bolezni plačevati dnevne, to pa najdalje za dobo treh mesecev potem, ko so zboleli.

Proti pošiljanju čeških otrok v nemške šole. Mestni očetje v Pragi so sklenili, da se ne bodo več vzprejemali v mestno službo oni, ki imajo svoje otroke v nemških šolah.

Plemenitaši v naši armadi. V telesni straži je 75 % plemenitih dostojanstvenikov; v ogerski gardi 28 % v avstrijski 100 %. Izmed 18 feldcujmajstrov in generalov kavaleriji sta 2 princa, 5 grofov, 11 baronov, 7 nižjih plemenitnikov (93 %) in 2 plebejca (Galgoczy in Fabini). Izmed 102. podmaršalov je 1 knez, 8 princev, 8 grofov, 8 baronov, 58 plemenitnikov (76 %) in 24 plebejcev. Izmed 143 generalmajorjev je 1 dedni vojvoda, 3 grofje, 11 baronov, 70 nižjih plemenitnikov 59 % in 58 plebejcev. — Pri generalnem štabu — kjer je vendar treba nekaj znati — je samo 38 % plemenitnikov (128 poleg 205 plebejcev). Pri ženijskem štabu, kjer je treba podtehniške izobrazbe, je samo 20 % plemenitnikov (15 poleg 62 plebejcev). Pri pešcih je samo 10 % dostojanstvenikov-plemenitnikov in to na višjih stopinjah, pri lovcih 17 %, pri bosansko-hercegov. pešcih (neprijetna služba) le 5 % plemenitih. Zato jih je pa pri dragoncih 54 %, pri huzarjih celo 59 % (17 knezov in princev, 122 grofov, 90 baronov, 436 nižjih plemenitnikov), pri ulancih 52 %, kajti se je treba s konji sukati. — Pri artileriji (tu se mora kaj znati) le 14 %, pri artileriji v trdnjavah 8 %, pri pijonirjih 17 % (a samo en grofič), pri zdravstvenem zboru 3 % (in še to le od navadnega plemenitnika nižje), pri vozatajih 4 %, pri žrebčarjih pa 54 %, pri vojaških zdravnikih (se mora študirati) le 4 % (niti eden baron), pri adjoratu 10 % (od barona doli), pri računskem oddelku — mora znati računati — 3 % (2 barona!), pri blagajniških uradnikih — skrb za denar — niti eden plemenitaš, v oddelku vojaških učiteljev in borilcev niti eden plemenitaš, pri živinozdravnikih 1 % (4 plem.). V armadi služi 4840 plemenitašev ali 16 % vseh dostojanstvenikov za avditorje, zdravnike in računske dostojanstvenike. Za vojaške uradnike služi 175 plem., to je 4 %. Številke govore jasno; za toni treba opazk.

Skrivnostni umor v Polni. V Polni pri Kutni Gori na Češkem je bilo umorjeno dne 29. marca mlado dekle Anica Hruzova, hčerka vdove Marije Hruza iz Vežnice. Umor se je izvršil na cesti iz Polne v Malo Vežnico v Brzinskem gozdu. Okolnosti, pod katerimi je bila umorjena uboga deklica, skrivnosten način umora in razni drugi momenti so povzročili silno senzacijo. Obtožen je radi umora Žid Leopold Hülsner. Splošno se je širilo mnenje, da se je izvršil umor v židovske obredne namene. V torek se je pričela obravnava pred porotniki v Kutni Gori. Zdravniška izvedenca sta izpovedala, da je umorjeno dekle popolnoma izkrevavelo, a na licu umora zasledili so le male znake krvi. Tudi državni pravdnik je posredno priznal, da je bila kri vlovljena, ker bi morale se poznati krvne sledi; deklica je namreč imela po izjavi zdravnikov 5 do 6 kgr. krvi. Sodišče je Žida Hülsnerja obsodilo na smrt. — Včeraj je Hülsner obstal svoj zločin in naznanil dva Žida, ki sta pomagala pri groznem delu. Iščeta se lopova.

Princezinje brez moža. V Evropi je sedaj 71 princezinj v vladajočih rodbinah, ki bi se rade pomožile. Mnogo jih bode ostalo samice, ker je sedaj v Evropi samo 47 princev, ki bi bili za možiteve, in ker družega moža, ki je manj nego princ, ne marajo v zakon. Revice!

Čuden ukus. Mesto Gvandu v Afriki ima 6 vrat in 10 do 15 tisoč prebivalcev. Pred vsemi šestimi vrati je tlak iz človeških lobanj. Črepinja pri črepinji stoji po koncu. Dobro so oglašene, da se svetijo, ker ljudje hodijo bos.

Slikar Józsa Uprka o Židih na Slovaškem. Češki pisatelj K. Dostál hutinor, urednik „Novega Života“, nekega modernega katoliškega lista, je obiskal slikarja Uprko v Hroznovi Lhoti. Pri tej priliki se je ta izrazil o delovanju Židov med Slovaki tako-le: „Najbolj pozna naše Slovake — Žid“. On ve, kdaj so preveč veseli, kdaj so v potrebi, in po svojih psiholoških vednostih zna izvrstno izkoriščati to nezavedno ljudstvo. Za nas je to sramota, res pa je. Tako nam vse gine, kar je našega; še na svojih slikah bom komaj ohranil.“ Žid pač povsod uničuje krščansko ljudstvo.

Živali med človeštvom. Nedavno so dobili na Dunaju zopet dve osebi, ki sta se pečali s tem, da sta lovili po Dunaju dekleta in jih odajali sramotnim hišam. Aretovana „privatistinja“ Frančiška Spurny in brivec Anton Peller sta pač ideala še mnogim svojim „konkurentom“ in „konkurentinjam“.

Časopis „Jüdisches Volksblatt“ svetuje svojim čitateljem: „Podpirajmo povsodi socijalno demokracijo, kjerkoli moremo, a bodimo pri tem previdni, da ne bodo zapazile širše vrste ljudstva, da je socijalna demokracija le vojska, ki ima nalogo varovati Žide. Ne smemo namreč dajati povoda nasprotnikom, da bi lahko zabavljali našim varuhom z „židovskimi hlapci“ in podobnimi naslovi.“ — Ali ni torej resnica, da je socijalna demokracija le dekla židovskega kapitala? Vsak naš pristaš naj da prebrati to norico kakemu socijalnemu demokratu.

Madjarstvo propada. O tem kaže sosebno statistika debrecinske matice, ki kaže vsak mesec več umrlih, nego rojenih. Preteklega meseca je bilo v Debrecinu umrlih 228 oseb, a rojenih 189. Istotako žalostno je razmerje po drugih mestih. Madjari sklepajo vedno manj zakonov. Poslednjega meseca poročilo se je v Debrecinu samo 25 parov, pač malo število za mesto, ki broji 50.000 prebivalcev. Madjarskemu plemenu nedostaje moči za razvoj, zato pa je tem silnejše, da pomadjarja druga, čilejša plemena, ter se tako vzdržuje.

Za žrtve v Kraslicah nabira nemško časopisje milih darov. Bog ve, če bi bilo tako nabiranje dovoljeno, ko bi Slovenci tako revolucijonirali?

Rusija proti Židom. V ruskem justičnem ministerstvu se izdeluje zakon, ki bode znatno omejil „delovanje“ židovskih advokatov pri konkrznih zadevah.

Devet milijonov besedij je šlo po brzjavu iz Rennesa med Dreyfusovo pravdo. Lepo število! Najboljši stenograf bi moral 9 milijonov

besedij pisati jeden mesec neprenehoma. Za zapisane besede se je na brzjavah strojih porabilo papirja (traku) devet kilometrov daljave. Ako se to natisne, je velika knjiga z 9000 stranmi.

Ameriška sodba. V New-Yorku so obe sili koncem avgusta — 13letnega dečka, ki je umoril nekega železniškega uradnika. Pretresljivega prizora, ko se je mati poslovila od sinčkamorilca, ni mogoče popisati.

Papirnati goldinarji se še zamenjajo do konca leta pri cesarskih menjalnih uradih, po novem letu pa so brez vsake vrednosti.

Najnovejše vesti.

Kaj bo z avstrijsko politiko? Včeraj popoldne so se bili zbrali v Ljubljani nekateri slovenski državni poslanci ter so si belili glave, kaj bo z zamotano politiko. Navzoč je bil tudi dalmatinski dež. glavar in državni poslanec dr. Bulat. Uganiti niso mogli nič posebnega, ker sami ne vedo, pri čem so. Nekoliko več bode izvedel danes na Dunaju poslanec Povše pri sestanku načelnikov desniških klubov. Včeraj je bil važen ministerski posvet. Kaže se, da hoče grof Thun Čehe pregovoriti, da bi privolili v razveljavljenje jezikovnih naredb. Ako se Čehi ne udajo, Thun baje pade. Tudi poslanci nemških strank pridno zborujejo na Dunaju. Sklenili so pa soglasno, da se ne udeležijo razgovora pri dr. Fuchs-u. Dvoma ni več, da se v kratkem preosnuje ministerstvo, a, če Slovanom na korist — to vedo bogovi. Slovanom veljaj načelo: „Le vkup, le vkup, uboga gmajna!“ in potem — nič bati!

Slovenski državni poslanci so se zbrali včeraj popoldne pri svojem načelniku g. Povšet-u, da se posvetujejo o političnem položaju. Soglasno so izročili g. načelniku mnenja, koja bo zastopal na Dunaju danes popoldne pri sestanku načelnikov desniških klubov in jutri pri Fuchsovem posvetovanju. Soglasja in odločnosti bo nujno treba vsem avstrijskim Slovanom, kajti politično obnebe jim je temno, kakor že davno ne, — in to so zakrivili večinoma sami, ker ni bilo soglasja in odločnosti o pravem času.

Dunaj 23. septembra. Danes se čuje, da bode državni sbor sigurno sklican na dan 15. oktobra.

Slovenske šole v Gorici, katere vzdržuje „Šolski dom“, štejejo nad 700 otrok, in sicer: 3 otroški vrti 160 otrok, 10 razredna ljudska šola nad 500 učencev in učenk, 2 razredna dekliška obrtna in nadaljevalna šola 50 gojenk. To število ni še stalno, ker se oglašajo še vedno novi otroci. — V slovensko mestno šolo Podturnom (Katinelijeva vojašnica) se je bilo vpisalo osem otrok; od teh jih je 6 izstopilo; tako šteje šola zdaj dva učitelja, dve učiteljici, enega kateheta in dva učenca. Slava šolskim oblastim!

Slovenske šole v Celju so letos prenapolnjene. Posebno prvi razredi v deški in dekliški šoli kažejo ogromno število učencev. Nobena nemška šola nima v primeri z našimi zavodi toliko učencev. V I. razred nemško-slovenske gimnazije je sprejetih 46 dijakov, nemška višja gimnazija jih ima mnogo manj.

Iz Krškega se nam poroča, da ondi neprenehoma dežuje. Trgatev se vsled tega ne more vršiti. Dež bode napravil mnogo škode, ker je grozdje pričelo pokati.

Slovensko gledališče.

Slovensko gledališče ima novo vodstvo. Oni malkontentni krogi, radi katerih je koncem bivše sezone tako bujno poglano „cvetje in plevel“, so pomirjeni, dasiravno se je na občnem zboru dramatičnega društva izreklo bivši intendantci brez ugovora in soglasno priznanje in zahvala. „Dotičnim zabavljacem se ni posrečilo, zasejati seme razpora v tako eminentno narodno društvo“, — slovensko gledališče pa ima novo vodstvo. Brez šuma so se izselili iz hrama naše dramatične umetnosti, nezmožnost, neumetniško naziranje, puhlo kričastvo, in kar je še druge take šare...

In z novim upom prestopamo zopet prag slovenskega gledališča. Svojstva novega vodstva: idealno navdušenje, pravi umetniški okus, energična delavnost in takt v postopanju z igralskim osebjem so nam porok, da se mu sčasoma posreči zopet v pravi tir zavesti našo založeno dramatiško umetnost.

* * *

Vsak omikanec vé, kako eminentno važen faktor socijalne vzgoje narode je baš gledališče. Zato moramo obračati največjo pozornost v to, kaj in kako se igra, ker iz tega še le sklepati moremo, v koliko spolnuje gledališče svojo kulturno misijo. Slovensko gledališče neguj v prvi vrsti slovensko dramatično slovstvo. O tem nekoliko besedij. Drama je zveza subjektivno-liriških in objektivno-epiških elementov, spojenih v organiško enoto. Drama je radi tega najimenitnejša, prav za prav absolutna oblika pesniškega proizvajanja. Po tej definiciji Slovenci še nismo dosegli absolutne oblike v pesništvu. Nastopajo sicer krepki liriški in epiški talenti, zaman pa smo doslej pričakovali pesnika, da nam ustvari dramo. Kot vzroke neplodovitosti na dramatičnem polju navajajo, da Slovenci nimamo nikakih zgodovinskih junakov, da je naš narodni značaj pasiven, da nimamo svojih igralcev in umetnikov, in da imamo samo eno gledališče, kjer pa igrajo le diletantje, za katere „umetnike“ pa nihče veselja nima pisati, itd.

Po našem skromnem mnenju tiče vzroki te neplodovitosti v sledečem. Prvič se je v Slovincih v novejšem času razvila še le lirika in epika do popolnosti, in drugič imamo še le par let sem gledališče, katero edino je podlaga dramatične umetnosti. Slovenci hodemo še le do bili dramo. Kjer ni gledališča, tam tudi dramatičnega slovstva ni. Knjižne drame so dramatiški abstraktum. Liriki in epiki pišeta, da se njih proizvodi čitajo, ravno tako dramatik le z namenom, da se njegove igre uprizarjajo. In če prvima služi kot sredstvo tisek, imeti mora drugi v realizovanje oder na razpolago. Ker imamo Slovenci sedaj svoj oder in svoje igralce, prične se sedaj tudi dramatično slovstvo razvijati. To nam jasno kažejo baš zadnja leta, v katerih se je precej pisalo za oder. Seveda so bili ti poskusi večinoma le enodnevne. Naši pisatelji pišejo drame, ne da bi jim bil vedno oder pred očmi. Med pesnikovo delavnico in režijsko mizo na odru pri nas ni nobene zveze, zato je pa čut za dramatiško kompozicijo pri naših dramatikih le nepopolno razvit. Zadostuje jim že, da nam pokažejo na odru zanimiv dogodek, ne ozirajo se pa nič na sceniško izpeljavo. In baš pravilo o učinku na odru bi jim moralo biti vprvo najvišji cilj. O Viktorieniu Sardonu, najbriljantnejšem francoskem dramatiškem tehniku, pripovedujejo, da je v mladih letih čital časih samo prvo dejanje kake Scribejeve mu še neznane igre, nadaljevanje pa je sam komponiral; ko je potem primerjal svoje delo z Scribejevo igro, postalo mu je še-le jasno, v čem obstoja skrivnost dramatičnega učinka. Taka vaja bi tudi našim dramatskim pisateljem izdatno koristila.

Kdor bo torej hotel pri nas z odra vplivati na občinstvo, biti bo moral velik poznavatelj človeškega življenja, človeške duše, poleg tega pa v najintimnejši zvezi z odrom. To vidimo povsod, to opazamo od Shakespeara pa do Rostanda. In če Slovenci nimamo upati velike zgodovinske igre, zato ne bomo jokali; dandanes, ko svet pretresa socijalno vrvenje, ne briga se živ krst za kraljevske drame. Za vse drugo so pa pri nas isti pogoji, kot pri drugih narodih; blebetanje o pasivnosti našega narodnega značaja je ničevno. Res je le to, da je stokrat težje, napisati dobro dramo, kot pa skrbati roman. Kdor izmed naših beletristov nasprotno trdi, piše naj drame, hvaležen mu bode zato ves narod. Intendanca slovenskega gledališča pa naj našim mladim dramatikom pokaže pravec, kateri jim je zasledovati, seznaniti naj jih z intimnostmi gledališča, bodi jim mentor. V programu letošnje sezone je objavljenih lepo število izvornih dram, katere hoče intendanca uprizoriti. Da bode to posebnoskrbno izvedla, o tem smo prepričani. V ostalem repertoarju smo s posebnim

zadoščenjem čitali imena: Shakespeare, Gogolj, Čehov, Vrhlicki, Ibsen, Hauptmann, Langmann, Anzengruber, Nestroy.

Dotakniti se hočemo tudi točke, kako naj se igra na našem odru. V ranjki dunajski reviji „Mladost“ smo čitali menda lansko leto o slovenskem gledališču feljton, kateri je minuli teden vnovič zagledal luč sveta v listku slovenskega dnevnika. Pisec, govoreč o naših igralcih, pravi: „..... Velik vzrok, da Slovenci nimajo dramatičnega slovstva je tudi ta, da ne premorejo skoraj nobenih svojih igralcev-umetnikov. Diletantje, ki šivajo po dnevu čevlje in hlače, ki čez dan prodajajo gumbe in kravate, ali pa delajo bukete, taki diletantje igrajo zvečer na slovenskem odru. Da nedostaje tem ljudem i čuta i duha, i okusa, i tehnike, to se razume. Taki igralci morajo pokopati najvzornejše delo, ako je igrajo le dvakrat. Slovenci v svoji masi še nedavno niso vedeli, kakšen je resničen domač umetnik na odru, kakšne vžitke more imeti človek v gledališču.... Le sence, spake, karikature vidi slovenski pisatelj na domačem odru, nauči pa se ne ničesar. Da bi imel posebno veselje pisati za take „umetnike“, kdo more to pričakovati?...“) Naši igralci so oceno tega „prvega našega gledališkega večerka“ povsem mirno prenesli in baš iz tega menda dotičnik sklepa o pasivnosti slovenskega narodnega značaja. Mi pa nočemo svojega mnenja prikrivati. Najboljša slovenska dramatična umetnika so izrinili iz Ljubljane ter se jih branijo nazaj na vse kriplje, trdeč: „saj ni nič na njih“. In trdno smo prepričani, da ko bi nastopil Kainz nepoznan na našem odru, bi dotična gospoda istotako dejala: „saj ni nič na njem“. Na našem odru imamo pet, šest igralcev, dosti več jih žalibog sploh nimamo, katerih se nam ni treba prav nič sramovati, kateri igrajo prav tako dobro kot po drugih gledališčih, izvzemši dunajska. Kljub svoji nadarjenosti so pa le redkokdaj prodrli s svojo igro, ker jih doslej nihče vodil ni. Bivši intendant nikdar za to poskrbeli niso, da bi igralcem postalo jasno, kako jim je študirati karakterje. Skrbeli niso zato, je li igralec ume dramsko vsebino v obče, iz katere še le spozna naravo značaja, kojega mu je predstavljati, ali ne. Vtiski te proučitve značaja baš rode v igralcu notranjo reprodukcijo, in sicer z ozirom na unanjo, katera potem ni drugzega, nego objektivacija nastale duševne slike. Naši igralci so navezani sami nase, samo na svojo nadarjenost. Kdo se je doslej dosti brigal za režijo? Na gledaliških lepakih je povsod precej poleg pisateljevega imena napisano: režiser gospod X. To mora torej biti vsekako važen posel, umetniški posel: najprvo pisatelj, potem pa takoj režiser! O velikanskem vplivu režiserja na proizvajanje iger je dandanes vsakdo, ki ima dotiko z gledališčem, na jasnem. Kaj je režija? Bahr imenitno pravi: „Regie ist die Kunst, das vom Dichter gedachte, erscheinen und wirken zu lassen“. Kar je n. pr. orkestru, pevskemu zboru, dirigent, to je gledališču režiser. Dirigent brez umetniškega čuta in temperamenta ni v stanu z najboljšimi godbeniki in pevci popolno in pravilno interpretirati glasbenega dela, med tem ko dober dirigent že s srednjimi močmi doseže velik uspeh. Ravno isto je pri režiserju. Režiser je odgovoren urednik za vsako predstavo. Ako propade igra, uprizarjati je seveda vedno le dobre, kriv je tega le režiser. Kolikokrat smo občudovali igro posameznih igralcev, skupna slika pa ni bila drugzega nego mozaik. Režiser mora torej najprvo skrbno predelati pesniško besedilo, voditi mora enotno skupno razumevanje značajev, situacij in govorov ter vdahniti igri v vseh njenih delih z ozirom na inscenacijo verjetno življenje. Njegova metoda mora biti strogo individualna, bodisi glede na vrsto in posebnost iger, bodisi glede igralcev. Vporabiti mora vsa sredstva umetniške tehnike, da izvede igre pravilno, naravno in okusno in da pridejo z ozirom na njih duševno vsebino v popolni jasnosti do veljave. Veliki gledališki mojster H. Laube se je nekoč,

sicer grobo, izrazil: „der Regisseur muss dem Publikum alles ins Maul schmieren“. Predno prične torej režiser igro praktično na odru izvajati, seznaniti se mora do cela z njo, preiskati jo mora s svojimi duševnimi očmi do zadnjega kotička. Učinek vsake drame se naslanja na odnošaje in razmerje posameznika k celoti. Pisatelj si misli dramo vedno le kot celoto, ravno tako nam mora podati oder celoto. Vse posameznosti morajo biti ljubeznivo in fino opiljene; igralci si morajo igrati v roko, pomagati eden drugemu; prizori se morajo razvijati gladko in živahno eden iz drugzega, istotako skupine naravno in živo. Veliko pozornosti je baš treba glede na ubranost, dinamiko, tempo in ritem. Tako fino izvajanje pa zakriva slabosti manj nadarjenih igralcev, ker se vsakdo potrudil, da igra z vsemi svojimi močmi. Poleg vsega tega mora pa režiser igre pri vprizoritvi kolikor moč podpirati s zunanjimi umetniškimi sredstvi. Režiser je slovenskemu gledališču prva oseba, prva, edina avtoriteta v vseh zadevah, tičočih se praktične gledališke umetnosti. Ker je torej od njegove umetniške navdušenosti, zmožnosti in ustrajnosti odvisna kakovost predstav in prospevanje zavoda, razpolagati mora s strani vodstva z vso ono prostostjo in z vsemi sredstvi, katera potrebuje v dosego teh svojih umetniških namenov in smotrov.

* * *

Slovensko gledališče ima novo vodstvo in z novim upom prestopamo prag našega gledališča.

Krščansko-socijalnim delavskim društvom v Avstriji!

Izvrševalni odbor krščansko-socijalnega delavstva v Avstrije sklenil prirediti III. strankarski shod dne 3. decembra t. l. na Dunaju.

Dnevni red:

- 1.) Volitev predsedstva.
- 2.) Sprejem poslovnega reda.
- 3.) Poročilo izvrševalnega odbora.
- 4.) Poročilo o predlogih II. strankarskega shoda.
- 5.) Predlogi.
- 6.) Volitev izvrševalnega odbora.

Prosimo tem potom vsa krščansko-socijalna delavska društva v Avstriji, da nam skoro blagovolijo poslati pojasnila o številu svojih udov, svojih podružnic. i. t. d. Opozarjamo ob enem, da se morajo predlogi, katere se namerava predlagati na strankarskem shodu, doposlati nam vsaj do 1. novembra t. l. Vse dopise vsprejema po naročilu izvrševalnega odbora krščansko-socijalnega delavstva v Avstriji:

Albert Rosenkranz,
t. č. tajnik.
Dunaj, III./ Ditrichgasse 19.

Prostovoljna prodaja.

Hiša v Sisku (Hrvatsko),

s 14. malimi stanovanji po 3 gld. na mesec in z velikim sprednim stanovanjem, šupo, hlevom, z vrtom poleg hiše in 1 oralom izvrstnega zemljišča pred hišo se prodaja prostovoljno.

Posebno ugoden ja nakup za vrtnarja.

Cena 2400 gld.

Vprašati je pri 75 (3-2)

Josipu Čupaku v Sisku.

Izjava!

Narodna trgovina z železnim blagom

tvrdka

Andr. Druškoviča naslednik

Val. Golob

dovoljuje si slavnemu občinstvu in cenj. odjemalcem naznaniti, da se ta samo na

Glavnem trgu števil. 10

nahaja in da z ono nastalo konkurenčno tvrdko v Wolfvih ulicah ni v nikaki zvezi.

76 (3-1)

Valentin Golob,

Tinktura zoper kurja očesa

== gotovo najboljše sredstvo ==
za hitro odpravo kurjih oces, trde kože itd.
Stekleničica z rabilnim navodom 25 kr.
Dobiva se v 60 (13)
deželni lekarni „pri Mariji Pomagaj“
M. Leustk-a v Ljubljani.

Janko Klopčič

urar v Ljubljani, Prešernove ulice št. 4.

Priporoča: 55 (16)

Nikelnaste, jeklene, srebrne, Tula, ameriške, zlate ure. Stenske ure. Ure z nihalom. Salonske ure. Pisarniške ure. Raznovrstne lično izdelane budilke. Srebrne, Tula, amer. plaque, novo-zlate, fine 14kar. zlate verižice, zapestnice, prstane, uhane, zapone, priklepke, gumbi za manšete in srajce, igle za kravate iz granatov. Razne stvari iz Kina srebra. Prstane in uhane z dijamanti in briljanti. Specijalitete vsake vrste v zalogi.

Nikjer se ne kupuje ceneje.

Popravila zanesljivo, točno in ceno!

Redka prilžnost za nakup pohištva.

Jan. Dogan-a

mizarski pohištveni obrt
v Ljubljani

na Dunajski cesti št. 15 (v Medjatovi hiši)

priporoča svojo dobro vrejeno 73 (4)

zalogo

vsakovrstnega likanega
in politiranega

pohištva

gld. 5.-, 7.50, 10.-, 14.-.

Garniture, divane, madrace

7, 14, do 40 gld.

madrace na peresih

8, 9 gld.

dratene madrace

7 gld.

pulte za mašne knjige

itd. itd.

gld. 10.-, 15.-, 17.-.

Naročila se točno izvršujejo.

Cenilnik s podobami zastoj in franko.

Redka prilžnost za nakup pohištva.

Cerkvena mizarska dela.

Podpisavec izdelujem zlasti cerkvene klopi, spovednice, okna, vrata in klečalnike po vzorcih in lastnem načrtu ter se za taka dela priporočam čast duhovščini in cerkvenim predstojništvom. Zagotovim izvrstno delo in nizke cene. Ze desetim cerkvam sem izdelal klopi v največjo zadovoljnost.

Da je moje delo res trdno in lepo, pričujejo klopi po farnih cerkvah v Dobu, Radomljah, na Rovu, Brdu, Goričici, v Moravčah, Pečah, Komendi, pri Sv. Jurju pri Kranju in v novi cerkvi v Vodicah, pa spovednica na Holmcu.

Ravno sedaj izdelavam cerkvene klopi za farno cerkev v Čemšenik.

Postavljenje novih klopij v cerkvi traja le 5 do 6 dni.

Josip Stupica na Viru,

pošta Domžale.

43 (24)

21 (—)

Ljubljancanje,
pristopajte k

„Meščanskemu klubu“!

Slovenci!

Pristopajte

k

„Naši straži“!

VIZITNICE

priporoča

J. Blasnikova tiskarna

v Ljubljani.

Splošno kreditno društvo v Ljubljani.

Vplačani zadružni deleži gld. 46.830.

Promet od 1. okt. 1898 do 1. avg. 1899: gld. 1,661.490.22.

Skupna aktiva gld. 287.978.03.

Sprejema hranilne vloge po 4½%, vloge na tekoči račun po 3½% od dneva vložitve do dneva vzdiga.

Izposoja se na menjice in na personalni kredit proti obrestim po 5 do 6% brez kakih stroškov.

Urađuje se vsak dan ob navadnih urah:

Dvorski trg šte. 3.

68 (6)

KATHREINER-

Kneippova sladna kava.

Stara mamica, se meni!

Že leta sem izpričano izvrstna primes k bobovi kavi. — Pri živčnih, srcnih, želodčnih boleznih, pri pomanjkanju krvi etc. zdravniško priporočena. — Najpriljubljenejša kavina pijača v stotisočero rodovinah.

Gabr. Piccoli,

lekarnar „pri angelu“,

dvorni založnik

Nj. svetosti papeža Leona XIII.

v Ljubljani,

Dunajska cesta,

Brezje na Sp. Štajerskem, 14. nov. 1898.

Vaše blagorodje!

Ker smo se že velikokrat prepričali, da je ta Vaša tinktura za želodec, katero je rabila že cela moja hiša z najboljšim uspehom, res najboljšo sredstvo zoper želodčne in tudi mnoge druge bolezni, se Vam iskreno zahvaljujem. Pa tudi gospodu, kateri me je na to izvrstno tinkturo opozoril, sem hvaležen.

To potrjujem s tem, da Vam izrečem svojo najiskrenejšo zahvalo v imenu cele moje družine ter Vas uljudno prosim, da mi pošljete zopet jedno skatljico tinkture za želodec z 12-terimi stekleničkami in jeden lonček Glicerine Crème.

S spoštovanjem

Tomaž Dobek,

Pošljite mi s poštним povzetjem pod spodaj stoječim napisom 24 steklenic izvrstne »želodčne esence«, ki se rabi z najboljšim vspehom.

Jožef Černko, župnik,
Vuhred. — Štajarsko.

20 (31)

Pošljite mi s poštним povzetjem 12 steklenic Vaše želodčne tinkture. Naš g. župnik Belec jo vsakemu bolehnemu prav gorko priporoča in skoraj vsaki, ki jo rabi, se jako pohvalno o nji izrazi.

S spoštovanjem

Ivana Vidas

pri Sv. Martinu, p. Sv. Nedelja,
S. Domenica d' Albona, Istria